

onderzoeksopzet

Onderzoeksvraag

Heeft het verkleinen van verticale leefgroepen voor kinderen met gedrags- en emotionele stoornissen een positief effect op de stress- en tevredenheidsbeleving van de leefgroepbegeleiders op het werk en de kinderen in de leefgroep.

Onderzoeksopzet

We onderzoeken 8 leefgroepen verdeeld over 4 instellingen voor kinderen en jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen. Dus twee leefgroepen per instelling. In elke instelling wordt een leefgroep van minimum 11 kinderen tussen 5 en 16 jaar gedurende een periode van 3 maand verkleind. Dit is de experimentele groep. Een andere groep in diezelfde instelling wordt gelijkgehouden. Ook bij hen nemen we een pre- en postmeting af. Deze groep is de controlegroep. Er zijn dus 4 experimentele groepen en 4 controlegroepen. De eigenlijke periode waarin de verkleining zal plaatsvinden is 3 maanden maar er worden 6 maanden gerekend van begin tot einde van het experiment. Dit om de voorbereiding – de opbouw en de afbouw van de leefgroepen – mogelijk te maken.

Dit onderzoek zal uit twee delen bestaan. In het eerste deel onderzoeken we of het zinvol is het onderzoek in de verschillende instellingen te laten doorgaan. We gaan na of het doelpubliek vergelijkbaar is en of er wel degelijk stress te vinden is bij de kinderen en hun begeleiders. Tevens meten we ook de arbeidstevredenheid bij de begeleiders. In het tweede deel wordt een pre- en postmeting afgenomen met tussendoor een periode van interventie, waarbij de leefgroeps grootte met 20 % wordt verkleind gedurende de 6 maand. In het geval dat er 11 kinderen in de leefgroep zitten, wordt het aantal teruggebracht tot 9 kinderen. Als er 12 of 13 kinderen in de leefgroep zijn, dan verminderen we de aantal kinderen tot 10 per leefgroep. We reduceren hier de leefgroepen tot 10 kinderen, aangezien dit dan minder is dan ons beginaantal van 11 kinderen.

Wanneer we in de postmeting een vermindering van stress bij kinderen en begeleiders én hogere arbeidstevredenheid terugvinden bij de experimentele groepen, en niet bij de controlegroepen, kunnen er conclusies getrokken worden over het positieve effect van de leefgroepverkleining op de stress- en tevredenheidsbeleving van de leefgroepbegeleiders op het werk.

Tijdsverloop

Deel 1:

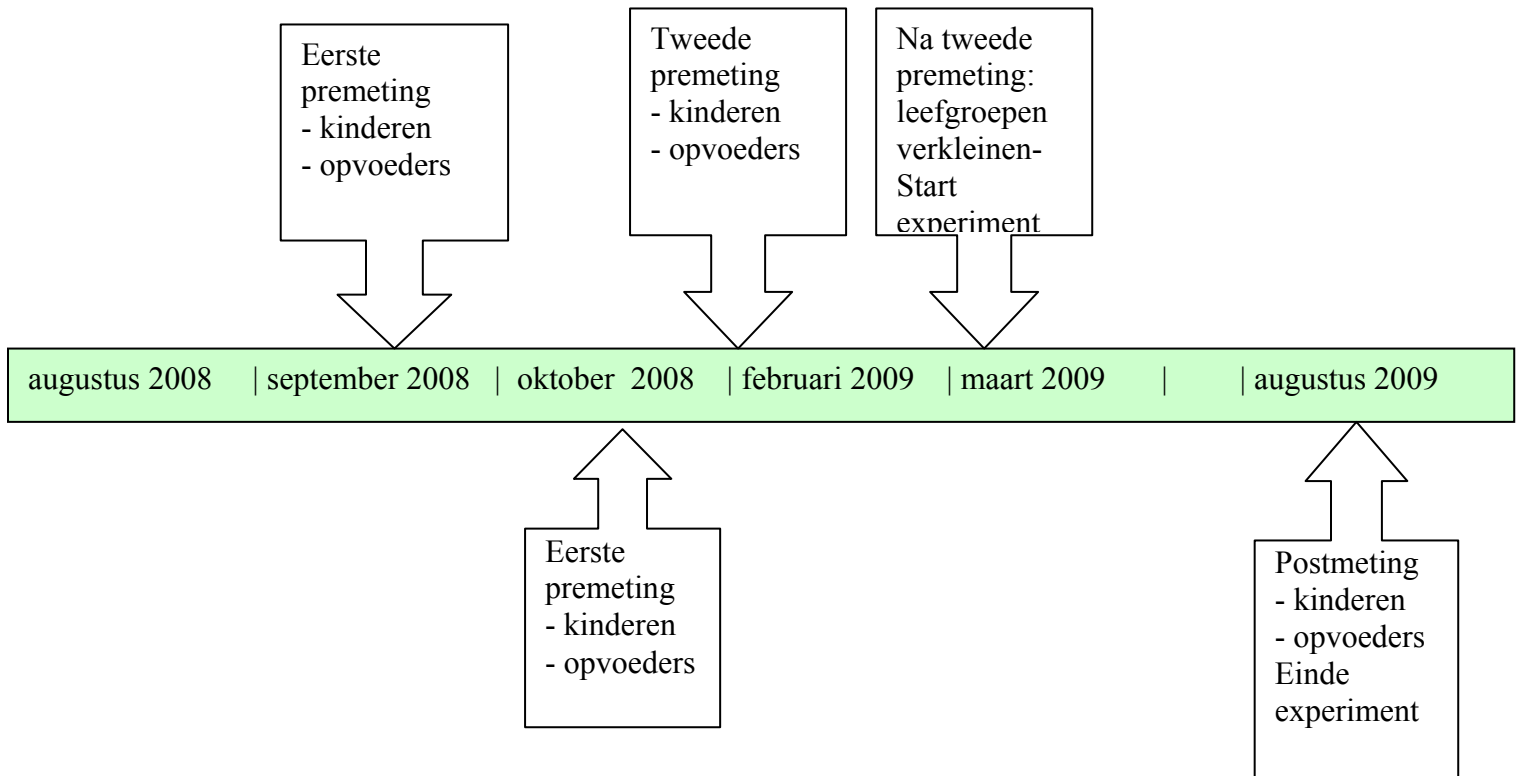
In september en oktober 2008 worden de testen afgenomen die moeten resulteren in de conclusie dat de leefgroepen en begeleiders vergelijkbaar zijn en dat het dus zinvol is het experiment in de instellingen te laten doorgaan. Ook willen we in deze fase aantonen dat er wel degelijk stress aanwezig is bij de opvoeders. Alle instrumenten worden gezocht en het onderzoeksontwerp is opgesteld.

Deze fase is te doen door de vier studenten 2e master orthopedagogiek in het academiejaar 2008-2009.

Deel 2:

Er wordt in februari 2009 een premeting afgenomen. Dan worden vanaf maart tot augustus 2009 in 4 leefgroepen (één in elke instelling) de groep verkleind met 20 procent (zie onderzoeksopzet voor de aantallen). In augustus / september 2009 vindt de postmeting plaats. Uit de resultaten kunnen de conclusies getrokken worden.

Deze fase is te doen door de studenten 1e master orthopedagogiek in het academiejaar 2008-2009 (premeting). In het academiejaar 2009-2010 wordt de postmeting afgenomen door dezelfde studenten die dan in hun 2^e master orthopedagogiek zitten.

Instrumenten

KINDEREN

- CBCL (T.M. Achenbach, 1991)

De Gedragsvragenlijst voor Kinderen van 1½-5 jaar (CBCL/1½-5, Child Behavior Checklist for Ages 1½-5) is een vragenlijst waarop ouders, andere familieleden of volwassenen die een kind goed kennen, vragen kunnen beantwoorden over gedrag, moeilijkheden en goede dingen van een kind. De Gedragsvragenlijst voor Kinderen van 6-18 jaar (CBCL /6-18, Child Behavior Checklist for Ages 6-18) is een vragenlijst waarop ouders, andere familieleden of volwassenen die een kind goed kennen, vragen kunnen beantwoorden over vaardigheden en gedrag van een kind.

De CBCL geeft ons de mogelijkheid te bepalen of de kinderen in de leefgroepen al dan niet kampen met gedrags- en emotionele stoornissen. Deze 2 vragenlijsten zouden door de opvoeders individueel moeten worden ingevuld over de verschillende kinderen. De afnameduur bedraagt ongeveer 15 à 20 minuten. Wij zullen dan verantwoordelijk zijn voor de scoring en interpretatie. Deze test wordt enkel afgenomen tijdens de eerste premeting van het onderzoek.

- Een test die peilt naar de groepsdynamiek bij kinderen.
→ Hier zijn we op dit moment naar op zoek.
- Eigen instrument **nog te doen**

Hier zijn we op dit moment mee bezig, in samenspraak met onze thesisbegeleiders. We zouden ons focussen op de relatieopbouw tussen opvoeders en kinderen (de mate waarin er echte individuele contacten kunnen plaatsvinden) en de conflicten die in een leefgroep kunnen ontstaan.

OPVOEDERS

- ASI-J (Van der Ploeg, Scholte, 2003)

Met de Arbeidssatisfactie Index brengen we in kaart hoe het er voor staat met de tevredenheid van de medewerkers in een organisatie. Daarbij maakt de afname van de ASI inzichtelijk hoe de werknemer denkt over het werk en op welke punten er eventueel verbetering nodig is.

De ASI-J is bedoeld voor personen die op uitvoerend niveau werkzaam zijn in de psychosociale jeugdzorg, zoals maatschappelijk werkers, groepsleiders en andere professionele hulpverleners. Van de testuitslagen wordt gebruik gemaakt door de personen die de tevredenheid van hun werknemers willen bepalen.

De ASI bevat 30 specifieke vragen die de in de literatuur meest voorkomende aspecten van arbeidstevredenheid constitueren. De opvoeders moeten een papieren vragenlijst invullen, wat ongeveer 15 minuten in beslag neemt.

De vragenlijst, handleiding en sleutel wordt door de vakgroep aangekocht. Wij zullen deze spoedig in bezit krijgen.

- Werk stress indicator (WSI) **OF** VBBA (Vragenlijst beleving en beoordeling van arbeid: Van Veldhoven en Meijman, 1994) **OF** Spanningsmeter (Evers e.a., 2000)

→ De **WSI** is een korte vragenlijst die volledig online af te nemen is. De test bestaat uit 34 vragen die geschikt zijn voor een zeer brede doelgroep. De WSI is bedoeld om de mogelijke (gezondheids)problemen die kunnen voortkomen uit de werksituatie te signaleren. Doel is een snelle, globale indruk van drie belangrijke kenmerken:

- burn-out
- werkstress
- werksatisfactie.

Deze kenmerken worden weergegeven in vier verschillende schalen:

- Burn-out
- Werkstress
- Intrinsieke werksatisfactie
- Extrinsieke werksatisfactie

De doelgroep is vanaf 18 jaar.

→ De **VBBA** meet de psychosociale arbeidsbelasting en de werkstress. Het betreft een vragenlijst met 201 items met 2 tot 4 antwoordmogelijkheden. De 27 schalen en 42 aanvullende vragen richten zich op 7 onderzoeksgebieden.

1. Kenmerken van het werk
2. Veelzijdigheid
3. Regelmogelijkheden
4. Sociaal-organisatorisch
5. Arbeidsvoorwaarden
6. Welbevinden
7. Spanning

De VBBA kan individueel of in groep afgenomen worden en duurt 50 tot 60 minuten.

→ De **spanningsmeter** is de Nederlandse vertaling en aanpassing van de Engelstalige Occupational Stress Indicator (zie bijvoorbeeld Hurrell e.a., 1998). De Spanningsmeter meet stressbronnen intrinsiek aan:

- de inhoud van het werk, bijvoorbeeld eentonig werk (8 uitspraken)
- de rol van de organisatie, bijvoorbeeld tegenstrijdige taakeisen (8 uitspraken)
- relaties met anderen, bijvoorbeeld conflicten met collega's (8 uitspraken)
- de structuur van de organisatie, bijvoorbeeld de mate van inspraak (8 uitspraken)
- het klimaat van de organisatie (8 uitspraken)
- de afstemming tussen werk- en thuis (8 uitspraken)

De Spanningsmeter is een geschikt instrument om beslissingen binnen organisaties te nemen over de management van werkstress.